

ROK 1984

Hlavná cena XVI. ročníka Jašíkových Kysúc:

Borčín Emil – rozhlasový dramatik , prozaik, redaktor, vydavateľský pracovník.

Narodil sa roku 1946 v Hostiach, okres Nitra. Absolvoval štúdium dejepisu a slovenčiny na Filozofickej fakulte UK v Bratislave. V súčasnosti je vedúcim redaktorom vydavateľstva Veda.

Z diela: rozhlasové hry: Malý princ z Ružovej planéty /1983/, Rozprávka o kométe /1991/; próza: Neobývateľné miesto /1995/.

Pozorovateľ

(Úryvok)

Spávali sme v jednej širokej posteli, ja pri stene, starý otec na kraji-krajičku. Veľa miesta nepotreboval, v akej polohe si ľahol, tak sa ráno zobudil. Líhal si väčšinou na chrbát s očami nehnute upretými do povaly, akoby načúval tajomnej , mne nezrozumiteľnej vrave uplynulých časov. A možno iba striehol, kedy v zadnej izbe opäť prepukne zvada tlmená hĺbkou domu. Ani sa nepohol, aj keď rozprával, len kedy-tedy si pošúchal boľavé koleno, ktoré mu pošramotila vojna kdesi pri Piave. Takto som ho zanechával, keď ma zmohol spánok, a takto som ho znova nachádzal, keď som rozpleštil oči do nového dňa, ak pravda nevstal už skôr a nehrkotal riadom v kuchyni. Každý večer mi rozprával a dodnes mám dojem, že jediné, čo si z tých rokov bolo hodné zapamätať, vyšlo z jeho pokojného stareckého rozprávania. Začínal sám od seba. Niekedy po dlhej chvíli mlčania, akoby zrazu potreboval nahlas vyjaviť, čo mu práve tiahlo mysl'ou. Navykol som si nesúriť ho, nežobroniť, len sem-tam som šepol ešte, ešte... Poznal som už všetko o vojne na talianskych frontoch, furmanské histórie, každú pamätnú smrť i povodeň v našom napohľad krotkom potoku. A keď sa mu videlo, že už bolo dosť minulosti, opäť zmlkol. Vtedy, ak sme mali pred sebou ešte kus bezsenného večera, lebo sme si ľahli so sliepkami, som pošepol: ešte...

- O čom ešte?

- Predsa o tom, keď Matej strhne ľady..., nepamätáš? – pripomenul som mu začiatok rozprávky. V skutočnosti to nebola rozprávka, ale náš spoločný sen, ktorý sa vyrovnal ktorejkoľvek rozprávke.

Dobre teda. Keď Matej strhne ľady, - začal starý otec odznova svojím nevzrušivým hlasom. – Keď nadíde jar a slniečko roztopí sneh aj v poslednom zabudnutom kúte lesa... – na chvíľu sa odmlčal, ale ja som už prišiel na pomoc:

- ... svätý Jozefko vrazí do zeme svoju berlu...

- ... a rozpustí primrznutú pôdu, aby mohla šibnúť mladá trávička nájdeme si taký deň a vyberieme sa na Čelár.

- Vezmeme si...
- ... kapsičku...
- Plátennú?
- Samozrejme, plátennú, naložíme si do nej chlebík, domácej klobásky a nesmieme zabudnúť nožík...
- Ten malý, čo nosíš stále vo veste?
- Áno, môj vreckový nožík, pustíme sa chodníčkom do vrchov, stále len hore a hore, keď ustaneme, sadneme si do chládka, k studničke a zajeme klobásky s chlebíkom, zapijeme studničnou vodou a potom zasa pôjdeme, pôjdeme azda aj celý boží deň, tak vysoko je to až na samý Čelár..., - starý otec urobil opäť pauzu, možno mu čosi zišlo na um, azda niečo veľmi dôležité, možno načúval môjmu tlmenému dychu. Vtedy som ho už nesúril. Ak som práve nespal, bol som už pripravený vstúpiť na vrchol kopca, ktorý sa mi zdal na konci lúčnatej doliny nepokoriteľný. Už som nepotreboval sprievodcu. Čelár bol na dosah ruky a zdalo sa mi, že mi nič nezabráni poodhaliť závoj tajomnej neznámej krajiny skrytej za chrbtom hory.

To všetko bolo už mnoho ráz, vždy tak blízko, že stačilo akurát prebehnúť ako cez cestu naproti do obchodu, kde v pachu nádrže na petrolej tuho voňali všetky tie vrecká, fľašky, nádoby a škatuľky s lákavými nálepkami. Po rokoch mi z toho všetkého ostala iba nejasná, trochu prízračná predstava snovej krajiny presýtenej vonným vzduchom, mäkkými líniami kopcov a dolín, v kútoch ktorých sa leskli hladiny priezračných jazierok s vodnými žienkami a belasými vážkami a nad nimi veslovali na svojom nekonečnom putovaní expresy veľkých bahenných vtákov. Vnímal som to akoby za sklenenou stenou, do ktorej stačilo iba brknúť prstom, aby sa zosypala a s ňou i celý obraz krajiny. Ale to už bol môj prvý sen noci. Chvíľa, keď so starým otcom skutočne zastaneme na vrcholci Čelára., bola ešte vzdialená, zaľahnutá snehom a skovaná ľadmi potoka a keď sa skončila vláda zimy, mával som so starým otcom iné starosti. Ale nezabúdaval som, pripomínal som starému otcovi našu neodkladnú cestu. Vždy však bolo ešte skoro alebo dostatok času, až prešla jar, i druhá, rok, dva...